

ALUTAGUSE VALLA
SOTSIAALVALDKONNA
STRATEEGIA
2026-2030

Sisukord

1	SISSEJUHATUS	3
2	SOTSIAALTEENUSTE ARENDAMINE	5
	2.1 <i>Kodus elamist toetavad teenused</i>	5
	2.2 <i>Üldhooldusteenus</i>	5
	2.3 <i>Sotsiaaleluruumid ja teenusmajad</i>	6
3	KOOSTÖÖ	7
4	VÄÄRTUSED	7
5	PERSONAL	7
6	SOTSIAALNE KAITSE JA INVESTEERINGUD	7
7	EESMÄRGID, MÕÕDIKUD JA TEGEVUSKAVA	9
8	ELLUVIIMINE JA SEIRE	11

1 SISSEJUHATUS

Käesolev strateegia määrab Alutaguse valla sotsiaalvaldkonna arengusuunad aastateks 2026-2030. Strateegia eesmärk on tagada valla elanikele turvaline toimetulek, kõrge elukvaliteet ning vajaduspõhine abi kogu elukaare jooksul, arvestades rahvastiku vananemisest, hooldusvajaduse kasvu, hajaasustust, muutuvat sotsiaal-majanduslikku keskkonda ning vajadusest arendada kaasaegseid ja paindlikke teenuseid. Strateegia on koostatud kooskõlas Alutaguse valla heaoluprofiiliga ning teiste valla arengudokumentidega. Lastekaitse ning laste ja perede heaolu käsitus on viidud heaoluprofiili raamistikku, mis võimaldab neid valdkondi käsitleda terviklikult, elukaarepõhiselt ja ennetusele suunatult, tagades strateegiliste dokumentide selge rollijaotuse ja omavahelise seotuse.

- **Ennetus ja varajane sekkumine** – abivajaduse varajane märkamine ning õigeaegne sekkumine väldib probleemide süvenemist, vähendab hilisemaid kulusid ning parandab elukvaliteeti. Ennetustegevus aitab parandada elanike elukvaliteeti ning suurendab kogukonna turvalisust ja heaolu tervikuna.
- **Jagatud vastutus** – esmane vastutus toimetuleku eest on inimesel endal ja tema lähedastel. Kohaliku omavalitsuse roll on pakkuda tuge olukordades, kus inimese või perekonna võimalused ei ole piisavad. Jagatud vastutuse põhimõtte eeldab inimese aktiivset kaasatust oma olukorra parandamisse ning toetab iseseisvuse säilitamist. Selline lähenemine aitab vältida abist sõltuvuse teket ning soodustab inimeste toimetulekuoskuste ja enesekindluse tugevdamist.
- **Terviklik lähenemine** – abivajadust hinnatakse tervikuna, kus kombineeritakse teenuseid ja toetusi. Lähtutakse inimese olukorra terviklikust käsitlusest, arvestades nii tervislikke, sotsiaalseid, majanduslikke kui ka psühholoogilisi tegureid. Terviklik lähenemine aitab vältida olukorda, kus probleemidega tegeletakse üksikute aspektide kaupa, ning võimaldab pakkuda lahendusi, mis toetavad inimese toimetulekut pikemas perspektiivis.
- **Isikukesksus** - abi kavandamisel lähtutakse inimese vajadustest, võimekusest, elukeskkonnast ja eelistustest. Inimest kaasatakse teda puudutavate otsuste tegemisse ning pakutakse tuge viisil, mis aitab säilitada tema väärikuse, iseseisvuse ja otsustusõiguse. Selline lähenemine võimaldab kujundada paindlikke ja sobivaid lahendusi, mis toetavad inimese toimetulekut ning ennetavad abivajaduse suurenemist.
- **Koostöö** – koostöö kogukonna, riigiasutuste, tervishoiu- ja haridusasutuste ning kolmanda sektoriga, tagab, et abi õigeaegse jõudmise abivajajani ning vähendab riski, et inimene jääb oma muredega toetuseta.
- **Tõenduspõhisus** – nii riiklikud poliitilised kui ka KOV tasandil langetatavad otsused tuginevad eelnevale analüüsile ja mõjude hindamisele ning lähtuvad seega tõendatud mõjususest ja tõhususest. See annab kindluse, et kavandatud strateegilised prioriteedid, meetmed või tegevused annavad soovitud tulemusi ja täidavad oma eesmärgi.
- **Võrdse kohtlemine ja kättesaadavus** – abi on kättesaadav kõigile abivajajatele sõltumata elukohast, sissetulekust või tervislikust seisundist.

- **Avalike vahendite säästlik kasutamine** – ressursse kasutatakse võimalikult eesmärgipäraselt ja tõhusalt. Selle üheks eelduseks on asjaolu, et mistahes poliitikamuudatuste, meetmete ja tegevuste mõju suudetakse põhjalikult nii ettevaatavalt kui ka tagantjärele hinnata ning vastavaid hinnanguid võetakse valikute ja otsuste tegemisel arvesse.
- **Innovatsioon** – heaolutehnoloogiate kasutamine teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamiseks. Sotsiaalvaldkonnas rakendatakse kaasaegseid tehnoloogilisi lahendusi, mis toetavad inimeste turvalisust ja iseseisvat toimetulekut. Heaolutehnoloogiad parandavad teenuste kättesaadavust, tõhustavad töökorraldust ning suurendavad teenuste kvaliteeti ja jätkusuutlikkust.

2 SOTSIAALTEENUSTE ARENDAMINE

Sotsiaalteenuste arendamise keskne eesmärk aastatel 2026–2030 on kujundada tasakaalustatud hooldus- ja tugisüsteem, kus ennetus, kodupõhised teenused, üldhooldus- ning heaolutehnoloogiad tagavad tervikliku ja jätkusuutliku toimetuleku. See seostatakse valla heaoluprofiili ja arengudokumentidega.

Sotsiaalteenuste arendamisel lähtutakse eesmärgist toetada inimeste töötamist, iseseisvat toimetulekut ning võimalust elada võimalikult kaua oma harjumuspärasel elukeskkonnas. Teenuste planeerimisel arvestatakse rahvastiku vananemist, hooldusvajaduse kasvu.

Teenuste arendamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- teenuseid ja toetusi osutatakse inimese tegelikust abivajadusest lähtudes;
- laiendatakse iseseisva toimetuleku säilitamisele keskenduvat kodus elamist toetavaid teenuseid;
- arendatakse kogukonnapõhiseid, paindlikke ja kulutõhusaid teenuseid;
- süsteemne tähelepanu ennetustööle ja varajasele sekkumisele;
- tugevdatakse regionaalset koostööd teenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamiseks;
- rakendatakse heaolutehnoloogiaid teenuste tõhustamiseks ja kättesaadavuse suurendamiseks.

2.1 Kodus elamist toetavad teenused

Perioodil 2026–2030 arendatakse süsteemselt kodus elamist toetavaid teenuseid, et vähendada pereliikmete hoolduskoormust ja ennetada enneaegset üldhooldusteenusele suunamist.

Laiendatakse koduteenust, tugiisiku- ja isikliku abistaja teenuseid ning nõustamisteenuseid. Investeerides personali, transpordivahenditesse ja digilahendustesse, paremaks töökorralduseks ning jälgitavuseks, arvestades hajaasustuse eripäraga. Võetakse kasutusele heaolutehnoloogiad (nt turvanupud, kaugjälgimine, nutikad andurid jne), toetamaks eakate ja puudega inimeste turvalist toimetulekut kodus ning kiiret reageerimist.

2.2 Üldhooldusteenus

Arvestades hooldusreformi, tagatakse üldhooldusteenuse kättesaadavus, kvaliteet ja jätkusuutlik rahastus objektiivse vajadushindamise alusel. Üldhooldusteenus on suunatud isikutele, kes terviseseisundi või toimetuleku languse tõttu ei ole võimelised iseseisvalt elama ega saa piisavat abi kodustes tingimustes. Üldhooldusteenus moodustab osa terviklikust hooldus- ja tugisüsteemist ning seda rakendatakse juhul, kui kodus elamist toetavad teenused ja muud abimeetmed ei ole enam piisavad inimese toimetuleku või turvalisuse tagamiseks.

Teenuse korraldamisel lähtutakse hooldusreformi põhimõtetest:

- teenusele suunamise eelduseks on terviklik ja objektiivne abivajaduse hindamine;
- kohaliku omavalitsuse kohustus on katta hoolduskulud vastavalt seadusele;
- tagatakse teenuse kvaliteet, turvalisus ja inimväarikus;
- vähendatakse pereliikmete hoolduskoormust.

2.3 Sotsiaaleluruumid ja teenusmajad

Rajatakse ja kohandatakse sotsiaaleluruume ning teenusmaju, et pakkuda turvalist elukeskkonda iseseisvalt mitte toime tulevatele inimestele, eelistades väiksemaid kogukonnakeskseid teenusüksusi. Rajatakse kaasaegseid sotsiaaleluruume hajaasustuse arvestuses erinevatesse piirkondadesse.

Tugevdatakse lastega perede (sh puudega lastega) toetust vanemlusprogrammide ja perepõhiste sekkumistega, ennetamaks probleemide süvenemist ning toetamaks töö-, pere- ja eraelu ühitamist. Laiendatakse sotsiaaltransporditeenust IT-lahendustega ja nõustamisteenuseid (psühholoogia, võlanõustamine, pereteraapia), et lahendada vaimse tervise ja toimetulekuraskusi varakult.

3 KOOSTÖÖ

Jätkatakse koostööd Päästeameti, Politsei- ja Piirivalveameti ning piirkonnakonstaablitega ennetuses ja juhtumipõhistes lahendustes vallavalitsuse, laste- ja perede komisjoni ning teiste vormide kaudu. Kaasatakse süsteemselt perearstikeskused abivajaduse varajaseks märkamiseks, infovahetuseks ning tervise- ja sotsiaalteenuste lõimimiseks, toetamaks eakaid, krooniliste haigustega inimesi ja riskiperesid. Teostatakse koostööd Eesti Töötukassaga tööaliste abivajaduse kaardistamiseks, tööturule naasmise toetamiseks ning teenuste aktiveerimiseks juhtumipõhise infovahetuse ja hindamise alusel.

Koostöö Eesti Toidupangaga võimaldab toiduabi sihtrühmadele ning ajutiste raskuste leevendamist peredes. Sotsiaalkindlustusameti ohvriabiosakonnaga infovahetuse ja juhtumipõhise toe vormis; MAPPA võrgustikus korduv kriminaliseerimise riskide maandamiseks sotsialiseerumiskohustustega isikute toetamisel. Laiapõhjaline koostöö riiklike institutsioonide, tervishoiu-, haridusasutuste ja kolmanda sektoriga ennetavate ning toetavate programmide ja projektide kavandamiseks ja elluviimiseks, tagades sihtrühmadele õigeaegse tugi.

4 VÄÄRTUSED

Inimväärikuse tagamine, iseseisev toimetulek ning inimeste õigus oma elu puudutavatele valikutele on Alutaguse valla sotsiaalvaldkonna arendamise alus. Selleks panustatakse järjepidevalt kaasaegsesse sotsiaalkaitse, toetades lastega peresid, arendades kodu- ja sotsiaaltransporditeenuseid, koolitades spetsialiste ning võttes kasutusele heaolutehnoloogiad nagu nutikad andurid ja digilahendused, mis parandavad teenuste kvaliteeti, kättesaadavust hajaasustuses ning õigeaegset reageerimist. Avalike ressursside sihipärane ja säästlik kasutamine eeldab ennetavat lähenemist ning tihedat koostööd tervishoiu, haridusasutuste ja regionaalsete partneritega, et vältida probleemide tagajärgede leevendamist ning tagada vajaduspõhine tugi enne kriisi süvenemist.

5 PERSONAL

Sotsiaalvaldkonnas töötavad erialase haridusega spetsialistid, kes omavad head tööpraktikat ja on avatud uuendusteks ja muutusteks. Haridus-, kultuuri ja sotsiaalteenistuses on ametis üks lastekaitsetöötaja, üks peresotsiaaltöötaja, kolm sotsiaaltöötajat, üks sotsiaalabitöötaja, kaks koduhooldustöötajat ja abivallavanem. Vajaduspõhiselt on tööle võetud tugiisikud ja vajadusel isiklikud abistajad. Personal läbib täiendkoolitusi ja tõstab erialast kvalifikatsiooni. Sotsiaalvaldkonna toimimise eelduseks on kompetentne ja motiveeritud personal.

6 SOTSIAALNE KAITSE JA INVESTEERINGUD

Sotsiaalkaitse eesmärk on tagada elanikele turvaline toimetulek ning vähendada sotsiaalseid riske. Eesmärk on suunata järjest suurem osa vahenditest ennetusse ja kodupõhisesse lahendusesse. Perioodi sotsiaalinvesteeringud on suunatud ennetusele, kodupõhiste lahendustele ning tehnoloogiapõhiste innovaatiliste teenustele, et tagada Alutaguse valla elanikele turvaline, väärikas ja võimalikult iseseisev elu kogu elukaare ulatuses.

Tegevusvaldkond	SOTSIAALNE HEAOLU
Arengu üldeesmärk sotsiaalvaldkonnas	<ul style="list-style-type: none"> • toetab iseseisvat toimetulekut kogu elukaare jooksul • võimaldab elada võimalikult kaua kodus keskkonnas • lastega peredele arenev ja toetav elukeskkond • rakendab hooldusreformi põhimõtteid ning tagab üldhooldusteenuse jätkusuutliku korralduse • kasutab süsteemselt heaolutehnoloogiaid teenuste kvaliteedi kättesaadavuse parandamiseks
Arengueeldused	<ul style="list-style-type: none"> • ennetus ja varajane sekkumine • teenuste osutamine inimese tegelikust abivajadusest lähtudes • kodu- ja kogukonnapõhiste teenuste eelistamine • üldhooldusteenuse kättesaadavuse tagamine vastavalt seadusest tulenevale KOV kohustusele • digilahenduste ja heaolutehnoloogiate kasutamine • professionaalne ja motiveeritud sotsiaalvaldkonna personali olemasolu
Probleemid	<ul style="list-style-type: none"> • hajaasustus ja teenuste piirkondlik kättesaadavus • rahvastiku vananemine ja dementsusega inimeste arvu kasv • vaimse tervise probleemide sagenemine • tööaliste inimeste tööturult eemale jäämine sotsiaalsete probleemide tõttu
Tegevuste prioriteetsus	<ul style="list-style-type: none"> • koduteenuste ja kodupõhiste tugiteenuste laiendamine • üldhooldusteenuse kvaliteedi ja rahastusmudeli jätkusuutlik tagamine • dementsetele isikutele maja ehitamine • teenusmajade ja sotsiaaleluruumide rajamine erinevates piirkondades • heaolutehnoloogiate soetamine ja rakendamine • vanemlusprogrammide järjepidev rakendamine • vaimse tervise teenuste ja ennetusprogrammide laiendamine • heaoluprofiili regulaarne uuendamine tõendus põhiseks planeerimiseks

2026. aasta sotsiaalse kaitse kulud moodustavad Alutaguse valla põhitegevuse kuludest 10% 1,33 miljonit eurot, sh toetusteks on planeeritud 827 tuhat eurot.

2027. aasta sotsiaalse kaitse kulud moodustavad Alutaguse valla põhitegevuse kuludest 11% 1,41 miljonit eurot, sh toetusteks on planeeritud 885 tuhat eurot.

2028. aasta sotsiaalse kaitse kulud moodustavad Alutaguse valla põhitegevuse kuludest 11% ehk 1,48 miljonit eurot, sh toetusteks on planeeritud 947 tuhat eurot.

7 EESMÄRGID, MÕÕDIKUD JA TEGEVUSKAVA

Eesmärk 1: Kõigile valla elanikele on tagatud sotsiaalne kaitse ja kaasatus ühiskonnaellu							
Jrk nr	Tegevus	2026	2027	2028	2029	2030	Vastutaja
1.	Koduteenuse laiendamine, tugiisiku- ja isikliku abistaja teenuse suurendamine, nõustamisteenuste (psühholoogiline nõustamine, võlanõustamine, pereteraapia) arendamine.	X	X	X	X	X	vallavalitsus
2.	Eluruumide kohandamine ja avalike hoonete ligipääsetavuse parandamine	X	X	X	X	X	vallavalitsus
3.	Sotsiaaltransporditeenuse teenuse arendamine	X	X	X	X	X	vallavalitsus
4.	Heaolutehnoloogiate rakendamine (turvanupud, andurid, digihaldus)	X	X	X	X	X	sotsiaalteenistus (edaspidi HKST) ja IT
5.	Valla heaolu profiili valmimine ja terviseedenduse programmide (vaimse tervise) toetamine	X	X	X	X	X	HKST
6.	Teenusemajade (3-4) ehitamine		X	X	X	X	HKST
7.	Vanemlust toetavate ja vanemlikke oskusi parandavate teaduspõhiste programmide regulaarne läbiviimine	X	X	X	X	X	lastekaitsetöötaja
8.	Üldhooldusteenuse jätkusuutlik korraldamine	X	X	X	X	X	vallavalitsus
9.	Eakate ühiskondlike organisatsioonide toetamine		X	X	X	X	vallavalitsus

Eesmärk 2: Koostöös päästeametiga on tagatud elanikkonnale turvaline elukeskkond ning pööratakse enam tähelepanu ennetustööle							
Jrk nr	Tegevus	2026	2027	2028	2029	2030	Vastutaja
1.	Kodud tuleohutuks – ennetus ja abivajajate toetamine koostöös Päästeametiga	X	X	X	X	X	abivallavanem
2.	Ennetusüritused kogukondades	X	X	X	X	X	külade esindajad, koostööpartnerid

3.	Turvakaamerate uuendamine ja võrgu laiendamine		X	X	X		vallavalitsus, infotehnoloogia-teenistus, koostöös erasektoriga
4.	Kergteedel liikujate ohutuse tagamiseks autoteede ristmike märgistamine	X	X	X	X	X	abivallavanem

Eesmärk 3: Abivajajaid toetavate teenuste võimaldamine

Jrk nr	Tegevus	2026	2027	2028	2029	2030	Vastutaja
1.	Koduteenus	X	X	X	X	X	abivallavanem
2.	Isikliku abistaja teenus	X	X	X	X	X	abivallavanem
3.	Tugiisiku teenus	X	X	X	X	X	abivallavanem
4.	Sotsiaaltransporditeenus	X	X	X	X	X	abivallavanem
5.	Nõustamisteenused	X	X	X	X	X	abivallavanem
6.	Üldhooldusteenus	X	X	X	X	X	abivallavanem
7.	Eluruumide kohandamine	X	X	X	X	X	abivallavanem

Sotsiaalne kaitse eelarves planeeritavad kulud 2026-2028

		Konto	Eurodes	Eurodes
2026	Toetused	41	826 978	
	personalikulud	50	317 682	
	majandamiskulud	55	189 231	
	projektide elluviimine			54 205
	investeeringud	15		703 590
	Kokku		1 333 891	757 795
2027	Toetused	41	884 866	
	personalikulud	50	327 212	
	majandamiskulud	55	194 908	
	projektide elluviimine			45 795
	investeeringud	15		1 101 310
	Kokku		1 406 987	1 147 105
2028	Toetused	41	947 000	
	personalikulud	50	337 029	
	majandamiskulud	55	200 755	
	projektide elluviimine			20 000
	investeeringud	15		205 100
	Kokku		1 480 000	225 100

8 ELLUVIIMINE JA SEIRE

Strateegiat viiakse ellu vallavalitsuse, sotsiaalvaldkonna teenistujate ning koostööpartnerite ühise tegevusena. Igal aastal hinnatakse eesmärkide täitmist, vajadusel korrigeeritakse tegevuskava ning suunatakse ressursse prioriteetsetesse valdkondadesse.

Alutaguse valla sotsiaalvaldkonna strateegia aastatel 2026-2030 keskendub:

- kodus elamise toetamisele
- ennetusele;
- personalivõimekusele;
- heaolutehnoloogia investeeringutele.